YENİ PARTİ
T.B.M.M.
YENİ PARTİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 2 Kasım 2026
Sayı: 1584

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA 52415

Aşağıdaki sorularımın **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur Özdemir GÖKTAŞ** tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
Diyarbakır Milletvekili

Engelli bireylerin eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik, ulaşım, barınma ve kamusal hizmetlere diğer bireylerle eşit koşullarda erişebilmesi, sosyal devlet ilkesinin ve temel insan haklarının gereğidir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10'uncu maddesinde eşitlik ilkesi düzenlenmiş, engelliler hakkında alınacak özel tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 61'inci maddesinde ise devletin engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alacağı belirtilmiştir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ile Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, engelli bireylerin bağımsız yaşayabilmelerini, toplumsal yaşama tam ve etkin katılımlarını ve ayrımcılığa uğramadan temel haklardan yararlanmalarını güvence altına alan temel düzenlemeler arasındadır.

Ancak engelli bireylerin haklarının mevzuatta düzenlenmiş olması, bu haklardan uygulamada eşit biçimde yararlanabildikleri anlamına gelmemektedir.

Özellikle gelir yetersizliği, işsizlik, eğitim olanaklarına erişimde yaşanan güçlükler, sağlık hizmetlerinin maliyeti, ulaşım engelleri ve bakım hizmetlerindeki eksiklikler, engelli bireylerin günlük yaşamlarını doğrudan etkilemektedir.

Diyarbakır'da yaşayan engelli vatandaşların karşılaştıkları sorunların yalnızca il merkezi üzerinden değil, kırsal mahalleler ve ilçeler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Engelli bireylerin sayısına ilişkin kayıtların güncelliği, engellilik türlerine göre dağılım, yaş ve cinsiyet farklılıkları ile ihtiyaç duyulan hizmetlere erişim oranları, kamu politikalarının planlanması bakımından önem taşımaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2026 yılında Diyarbakır'da yaptığı açıklamada, ilde 22.685 aileye evde bakım yardımı sağlandığı, aylık yardım tutarının 15.755 TL olduğu ve 2026 yılı içerisinde açıklamanın yapıldığı tarihe kadar toplam 1,9 milyar TL kaynak aktarıldığı belirtilmiştir.

Aynı açıklamada Ulusal Vefa Programı kapsamında 8.680 engelli ve yaşlı bireye evlerinde destek verildiği ifade edilmiştir.

Bununla birlikte, sosyal yardımlardan yararlanan kişi sayısı ve yapılan toplam harcama, engelli bireylerin bütün ihtiyaçlarının karşılandığını veya yaşam koşullarının yeterli düzeyde iyileştiğini tek başına göstermemektedir.

Evde bakım yardımından yararlanmak için başvuran ancak gelir koşulları, sağlık kurulu raporu, bakım ihtiyacı değerlendirmesi veya diğer nedenlerle başvuruları reddedilen kişilerin sayısı da sosyal koruma sisteminin kapsayıcılığı bakımından önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, 16 Ocak 2026 tarihinde Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerin uygulamadaki sonuçlarının, hak sahipliği ve yardımların devamlılığı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diyarbakır'da engelli bireylerin karşılaştıkları bir diğer önemli sorun, kamu binalarının, kaldırımların, toplu taşıma araçlarının, eğitim ve sağlık kurumlarının erişilebilirliğidir.

15 Mayıs 2026 tarihinde Diyarbakır Valiliğinde gerçekleştirilen erişilebilirlik toplantısında kamu hizmetlerine erişim, erişilebilirlik standartları, denetimler ve eksiklikler değerlendirilmiştir.

Ancak erişilebilirlik konusunda gerçekleştirilen toplantıların ve yapılan denetimlerin somut sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir.

Engelli bireylerin sosyal yaşama katılımını belirleyen temel unsurlardan biri de istihdamdır. Çalışabilecek durumda olan engelli bireylerin iş gücü piyasasından dışlanması, ekonomik bağımsızlıklarını sınırlandırmakta ve ailelerine olan maddi bağımlılıklarını artırabilmektedir.

Engelli kadınlar, engelli çocuklar, kırsal mahallelerde yaşayan engelli bireyler ve birden fazla engeli bulunan kişiler ise farklı ve birbiriyle bağlantılı güçlüklerle karşılaşabilmektedir.

Bu nedenle engellilik alanındaki kamu politikalarının yalnızca yardım ve bakım hizmetleriyle sınırlı kalmaması; bağımsız yaşamı, eğitime erişimi, istihdamı, erişilebilirliği ve toplumsal katılımı birlikte ele alması gerekmektedir.

Bu kapsamda ;

1. Diyarbakır'da 27 Ekim 2026 tarihi itibarıyla Bakanlığınızın kayıtlarında bulunan toplam engelli birey sayısı kaçtır? Bu kişilerin 0–6, 7–17, 18–29, 30–44, 45–64 ve 65 yaş ve üzeri gruplarına, cinsiyetlerine ve engellilik türlerine göre dağılımı nedir? Bu veriler tekilleştirilmiş kişi sayısını mı, yoksa farklı idari kayıtlardaki toplam başvuru ve kayıt sayılarını mı göstermektedir?

2. Diyarbakır'ın Bağlar, Bismil, Çermik, Çınar, Çüngüş, Dicle, Eğil, Ergani, Hani, Hazro, Kayapınar, Kocaköy, Kulp, Lice, Silvan, Sur ve Yenişehir ilçelerinde yaşayan engelli bireylerin sayıları ayrı ayrı kaçtır? Her ilçede engelli bireylerin ilçe nüfusuna

oranı nedir? İlçeler arasındaki farklılıkların nedenlerine ilişkin herhangi bir araştırma yapılmış mıdır?

3. Diyarbakır'da bedensel, görme, işitme, zihinsel ve ruhsal engellilik ile çoklu engellilik durumlarına ilişkin kayıtlı kişi sayıları kaçtır? Bakanlığınızın kullandığı engellilik sınıflandırması ile sağlık kurulu raporlarında kullanılan sınıflandırmalar arasında farklılık bulunmakta mıdır? Bu farklılıkların hizmet planlamasına etkileri nelerdir?

4. Diyarbakır'da engelli sağlık kurulu raporu veya çocuklar için özel gereksinim raporu bulunmasına rağmen herhangi bir sosyal yardım, bakım, rehabilitasyon veya destek hizmetinden yararlanmayan kişi sayısı kaçtır? Bu kişilerin hizmetlerden yararlanmama nedenleri araştırılmış mıdır?

5. Diyarbakır'da 2020–2026 döneminde engelli aylığı alan kişi sayısı yıllar **itibarıyla** kaçtır? Yararlanıcıların yüzde 40–69 ve yüzde 70 ve üzeri engellilik oranlarına, yaş gruplarına, cinsiyetlerine ve ilçelere göre dağılımı nedir? Bu kişilere yapılan toplam ödemelerin yıllık tutarları kaç TL'dir?

6. Diyarbakır'da engelli birey bulunan hanelerin kaçında kişi başına düşen gelir, sosyal yardım programlarında esas alınan gelir sınırlarının altında kalmaktadır? Bu hanelerin kaçında düzenli çalışan bulunmamaktadır? Engelli birey bulunan hanelerin yoksulluk riski, engelli birey bulunmayan hanelerle karşılaştırıldığında nasıl değişmektedir?

7. Diyarbakır'da 2020–2026 döneminde engelli aylığı almak için yapılan başvuruların sayısı kaçtır? Başvuruların kaçı kabul edilmiş, kaçı reddedilmiş ve kaçı sonuçlandırılmayı beklemektedir? Ret kararlarının gelir sınırı, sağlık raporu, sosyal güvence ve diğer gerekçelere göre dağılımı nedir?

8. Engelli aylıklarının 2020–2026 dönemindeki nominal ve enflasyondan arındırılmış reel değerleri nasıl değişmiştir? Diyarbakır'da engelli aylığı alan kişilerin temel gıda, barınma, ulaşım, sağlık ve kişisel bakım giderlerinin ne kadarı bu aylıklarla karşılanabilmektedir? Bakanlığınız bu konuda bir yeterlilik analizi yapmakta mıdır?

9. Bakanlığınız tarafından Diyarbakır'da 22.685 aileye evde bakım yardımı sağlandığı açıklanmıştır. Bu ailelerin Diyarbakır'ın 17 ilçesine göre dağılımı nedir? Yardımdan yararlanan engelli bireylerin yaş, cinsiyet, engellilik türü ve bakım ihtiyacı düzeylerine göre dağılımı kaçtır?

10. Diyarbakır'da 2020–2026 döneminde evde bakım yardımı için yapılan toplam başvuru sayısı kaçtır? Bu başvuruların kaçı kabul edilmiş, kaçı reddedilmiş, kaçı beklemeye alınmış ve kaçı inceleme aşamasında bulunmaktadır? Ret kararlarının gerekçelere göre dağılımı nedir?

11. Bakanlığınız tarafından 2026 yılında Diyarbakır'a evde bakım yardımı kapsamında 1,9 milyar TL kaynak aktarıldığı açıklanmıştır. 2020–2026 döneminde Diyarbakır'a aktarılan toplam evde bakım yardımı tutarları yıllar itibarıyla kaç TL'dir? Bu tutarların enflasyondan arındırılmış değerleri ve yararlanıcı başına düşen reel yardım miktarları nasıl değişmiştir?

12. 16 Ocak 2026 tarihinde Evde Bakım Yardımı Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerden sonra Diyarbakır'da kaç kişinin evde bakım yardımına ilişkin hak sahipliği yeniden değerlendirilmiştir? Kaç kişinin yardımı kesilmiş, askıya alınmış veya yeniden başlatılmıştır? Bu işlemlerin gerekçelere ve ilçelere göre dağılımı nedir?

13. Diyarbakır'da bakım ihtiyacı bulunduğu hâlde gelir sınırını aşması nedeniyle evde bakım yardımından yararlanamayan engelli birey sayısı kaçtır? Gelir sınırını az miktarda aşan haneler için kademeli destek veya bakım hizmeti sağlanması yönünde bir çalışma bulunmakta mıdır?

14. Diyarbakır'da evde bakım hizmeti veren aile bireylerinin kaçını kadınlar oluşturmaktadır? Bakım sorumluluğu nedeniyle ücretli işte çalışamayan, işinden ayrılan veya çalışma süresini azaltan kişi sayısına ilişkin herhangi bir araştırma yapılmış mıdır? Bakım veren kişilerin sosyal güvenlik ve emeklilik haklarının güçlendirilmesine yönelik hangi çalışmalar yürütülmektedir?

15. Diyarbakır'da 18–64 yaş grubunda bulunan ve çalışma hayatına katılmak isteyen engelli bireylerin sayısı kaçtır? Bu kişilerin kaçı istihdam edilmekte, kaçı işsiz bulunmakta ve kaçı iş aramasına rağmen istihdam hizmetlerinden yararlanamamaktadır? Verilerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve ilçelere göre dağılımı nedir?

16. Diyarbakır'da kamu kurumları ve özel sektör işyerlerinde engelli istihdamına ilişkin yasal kontenjanlar kapsamında çalıştırılması gereken kişi sayısı kaçtır? Fiilen istihdam edilen engelli birey sayısı ile doldurulmayan kontenjan sayısı nedir? Kontenjan yükümlülüklerini yerine getirmeyen işyerlerine hangi yaptırımlar uygulanmıştır?

17. Diyarbakır'da 2020–2026 döneminde İŞKUR aracılığıyla işe yerleştirilen engelli birey sayısı yıllar itibarıyla kaçtır? İşe yerleştirilenlerin ne kadarı altı ay, bir yıl ve iki yıl sonra aynı işte veya başka bir işte çalışmaya devam etmiştir? Engelli istihdamının kalıcılığına ilişkin hangi göstergeler izlenmektedir?

18. Diyarbakır'da engelli bireylerin kendi işlerini kurmaları amacıyla sağlanan hibe ve girişimcilik desteklerinden 2020–2026 döneminde kaç kişi yararlanmıştır? Toplam destek tutarı kaç TL'dir? Desteklenen işletmelerin kaçının faaliyetlerini sürdürdüğü ve kaçının kapandığı tespit edilmiş midir?

19. Diyarbakır'da 0–17 yaş grubunda bulunan özel gereksinimli çocukların sayısı kaçtır? Bu çocukların kaçının okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitime erişimi bulunmaktadır? Zorunlu eğitim çağında olup herhangi bir eğitim kurumuna devam etmeyen çocukların sayısı ve ilçelere göre dağılımı nedir?

20. Diyarbakır'da özel eğitim ve rehabilitasyon hizmeti alan çocuk ve yetişkin sayısı 2020–2026 döneminde yıllar itibarıyla kaçtır? Hizmetlerden yararlanmak için bekleyen kişi sayısı bulunmakta mıdır? Özellikle kırsal ilçelerde yaşayan bireylerin rehabilitasyon hizmetlerine ulaşmak için katettikleri ortalama mesafe ve ulaşım süresi nedir?

21. Diyarbakır'da özel gereksinimli çocukların aileleri tarafından Bakanlığınıza iletilen eğitim, rehabilitasyon, bakım ve ulaşım sorunlarına ilişkin 2020–2026 döneminde kaç başvuru yapılmıştır? Başvuruların kaçı sonuçlandırılmıştır? Başvuruların en yoğun olduğu sorun alanları hangileridir?

22. Diyarbakır'da otizm spektrum bozukluğu bulunan bireylere yönelik erken tanı, aile danışmanlığı, sosyal uyum, gündüz bakım ve destek hizmetlerinden kaç kişi yararlanmaktadır? Bakanlığınızın 2026 yılında duyurduğu Diyarbakır İl Otizm Rehberi kapsamında hangi somut hizmetler sunulmuş, kaç aileye ulaşılmış ve hangi ihtiyaçların karşılanamadığı tespit edilmiştir?

23. Diyarbakır'da engelli bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin 2020–2026 döneminde kaç başvuru ve şikâyet alınmıştır? Bu başvuruların hastane erişilebilirliği, randevu, muayene, sağlık kurulu raporu, tıbbi cihaz ve rehabilitasyon hizmetlerine göre dağılımı nedir?

24. Diyarbakır'da tekerlekli sandalye, akülü sandalye, işitme cihazı, protez, ortez ve diğer yardımcı teknolojilere ihtiyaç duyduğu hâlde ekonomik veya idari nedenlerle bu araçlara erişemeyen engelli birey sayısı kaçtır? Yardımcı cihazların temin edilmesi ve yenilenmesi için Bakanlığınız tarafından hangi destekler sağlanmaktadır?

25. Diyarbakır'da engelli sağlık kurulu raporu ve çocuklar için özel gereksinim raporu almak amacıyla yapılan başvuruların ortalama sonuçlanma süresi kaç gündür? İlçelerden il merkezindeki hastanelere gitmek zorunda kalan engelli bireylerin sayısı ve ulaşım giderlerinin karşılanmasına yönelik destekler nelerdir?